

ธรรมเนียม

พิธีแห่ขันหมาก

เมื่อเป็นแม่แก่พิธียกขันหมากและสวมแหวนหมั้น

ผู้บังคับบัญชาหลายท่านอาจเคยได้รับการเรียนเชิญจากผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นแม่แก่คู่ขอหญิงสาว บ้างก็อาจเคยได้รับการเรียนเชิญให้เป็นแม่แก่ฝ่ายเจ้าสาวในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาของเจ้าสาว แต่ไม่รู้ว่าจะต้องพูดต้องกล่าวอะไรบ้าง ต้องทำอย่างไรบ้าง ธรรมเนียมขอแนะนำเสนอแนวทางปฏิบัติเมื่อเป็นแม่แก่พิธียกขันหมากและสวมแหวนหมั้นครับ

การปฏิบัติเมื่อถึงเวลาฤกษ์

-แม่แก่ฝ่ายชายนำขบวน ติดตามด้วย คนนำต้นกล้วย ๒ ต้น (๒ คน), คนนำต้นอ้อย ๒ ต้น (๒ คน), คนนำขันหมาก ๔ คน , คนนำขันสินสอด ๑ คน , เจ้าบ่าว, คนถือขวดเหล้า ๒ คน, คนถือผ้าไหว้ผี ๑ คน (ผ้าขาว ๖ ซอก), คนถือถาดมะพร้าวอ่อน ๒ ลูก, คนถือถาดกล้วยน้ำว้า ๒ หวี, คนถือถาดใหญ่ใส่หมู, คนถือถาดใหญ่ใส่หมี, คนถือถาดใส่ขนม และอื่น ๆ (ปัจจุบันใช้บริการจากผู้รับจัดพิธีงานแต่งหรือ ออแกไนซ์งานแต่ง คือ สั่งชุดเครื่องขันหมากตามเซต สะดวกกว่าครับ)

-ฝ่ายเจ้าสาวจัดคนถือพานหมากไปคอยรับที่ประตูบ้าน (มักนิยมใช้เด็กหญิง)

-เมื่อขบวนขันหมากมาถึง ก่อนเข้าบ้าน เด็กหญิงที่ถือพานหมากมาต้อนรับจะพูดว่า “ขบวนแก้วแหวนเงินทองกองใหญ่จะไปไหนกันหรือคะ” บางตำราก็ให้พูดว่า “ไปยังไงมายังไงคะ มากันมากมายจริง ๆ” (เลือกใช้แบบใดแบบหนึ่งที่ถนัดครับ)

-แม่แก่ฝ่ายชายซึ่งเป็นผู้นำขบวนขันหมากจะพูดตอบว่า “ขบวนแห่เงินมากอง แห่ทองมาเกย แห่เขยมาฝาก แห่ขันหมากมาให้ ขอผ่านเข้าไปข้างในหน่อยนะครับ” บางตำราก็ให้พูดว่า “วันนี้มาดีนะ ไม่ได้มาร้าย นำแก้วแหวนเงินทองและนำคนดีมีศิริมงคลมาให้เพื่อเป็นทองแผ่นเดียวกัน ขอผ่านหน่อยนะจ๊ะ” (พร้อมทั้งวางซองเงินไว้บนพานหมากของเด็กด้วย)

-ฝ่ายเด็กหญิงก็จะพูดว่า “ยินดีค่ะ เชิญค่ะ”

-จากนั้น เจ้าบ่าวขึ้นมาคุยกับแม่แก่เพื่อเจรจาผ่านประตู อาจถามว่า ประตูนี้ประตูอะไร ถ้าเขาตอบว่า ประตูเงิน ก็พูดว่าบ้านนี้รวยจึงเอาเงินทำประตู ทำอย่างไรหรือมีค่าธรรมเนียมอะไรในการผ่านประตูไหม ฝ่ายผู้กั้นประตูก็จะเรียกค่าธรรมเนียมผ่านประตูเป็นซองเงิน บางงานให้เจ้าบ่าวเดินกั๊กนมสไตล์เป็นค่าผ่านประตูก็มีครับ (ฝ่ายเจ้าสาวจะกั้นประตูที่ประตูไม่ว่า แต่ก็อย่าลืมบอกฝ่ายเจ้าบ่าวด้วย เดียวซองจะไม่พอ ประตูหลัก คือ ประตูเงิน ประตูทอง ประตูแก้ว)

-ญาติฝ่ายเจ้าสาวที่ถูกจัดไว้เพื่อรับขบวนขันหมากนำขันหมากไปวางไว้ในที่กำหนดต่อหน้าญาติทั้งสองฝ่าย

-นำผ้าไหว้ไปวางไว้ร่วมกับขันหมาก ของนอกนั้นวางไว้ในที่เหมาะสม วางเป็นแถวคู่กัน ส่วนต้นกล้วยต้นอ้อยรับไปวางพียงไว้ที่ประตูบ้านทั้ง ๒ ข้าง (ฝ่ายเจ้าสาวอย่าลืมเตรียมเหล่า ๔ ขวดหรือซองเงิน ๔ ซอง เอาไว้ใต้ต้นกล้วยต้นอ้อยครับ)

-เฒ่าแก่ทั้งสองฝ่ายพร้อมคุณพ่อคุณแม่คู่บ่าวสาวนั่งล้อมขันหมาก

-เฒ่าแก่ฝ่ายชายกล่าวคำขอหมั้นว่า (ตัวอย่าง) “ผม/ดิฉัน ได้ทราบว่าคุณ... ซึ่งเป็นบุตรของ... ได้สมักรักใคร่กับ.... ซึ่งเป็นบุตรสาวของ...และทั้งสองมีความประสงค์จะครองเรือนร่วมชีวิตกันตามประเพณีอันดีงาม ดังนั้น วันนี้ถือว่าเป็นวันมงคล ฤกษ์งามยามดี จึงได้ขอสู้อและหมั้นคุณ...ให้กับคุณ....ขอได้โปรดพิจารณา เพื่อทั้งสองจะได้สมรักสมปรารถนาเป็นทองแผ่นเดียวกัน”

-เฒ่าแก่ฝ่ายหญิงกล่าวตอบว่า (ตัวอย่าง) “ผม/ดิฉัน รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านได้ให้เกียรติมาสู่ขอตามประเพณี จึงขอต้อนรับด้วยความเต็มใจและปิติอย่างสูง ก็ขอให้วันมงคลนี้จะเป็นนิมิตหมายอันดีสำหรับความรักของทั้งสอง และยินดีที่จะให้ทั้งคู่ใช้ชีวิตคู่ครองเรือนสมปรารถนาต่อไปครับ/ค่ะ”

-เฒ่าแก่ฝ่ายชายมอบขันหมากแก่เฒ่าแก่ฝ่ายหญิง

-เฒ่าแก่ฝ่ายหญิงเปิดขันหมากและตรวจดู พร้อมกับกล่าวคำที่เป็นสิริมงคล เช่น “ทุกอย่างล้วนแล้วแต่สวย สดงดงาม ทองสุกใสหลายหลาก เงินมากมายก่ายกอง คงจะต้องอำนวยความสุขตลอดชั่ววันรันดร์ทีเดียว

-นำเจ้าสาวออกมานั่งข้างซ้ายเจ้าบ่าว น้อมไหว้คุณพ่อคุณแม่และเฒ่าแก่ฝ่ายเจ้าบ่าว

-คุณพ่อคุณแม่และเฒ่าแก่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันโปรยวัตถุมงคล (ถั่ว, งา, ข้าวตอก,ดอกไม้) ลงบนของหมั้น พร้อมกับกล่าวคำที่เป็นสิริมงคล เช่น ว่า “เงินทองเหล่านี้คงจะออกเงยยิ่งขึ้นเหมือนถั่วงาที่หวานไว้ในไร่สวนทีเดียว หรือ ของเป็นอันมาก มั่งคั่งสมบูรณ์ดี ขอให้พอกพูนทวียิ่งขึ้นตลอดไป ภาวะตุลัพพะมังคะลัง”

-พ่อแม่ฝ่ายหญิงมอบแหวนหมั้นคืนให้เจ้าบ่าวเพื่อสวมนิ้วเจ้าสาวต่อไป

-เมื่อได้เวลาฤกษ์ เจ้าบ่าวสวมแหวนหมั้นให้เจ้าสาว เจ้าสาวกราบหรือไหว้เจ้าบ่าว (เจ้าสาวสวมแหวนให้เจ้าบ่าวด้วยก็ได้ในกรณีที่เตรียมแหวนไว้) ถ้ามีสร้อยหรือกำไลข้อมือจะสวมมอบให้เจ้าสาวด้วยก็ได้

-เจ้าบ่าวเจ้าสาวไปกราบคุณพ่อคุณแม่และเฒ่าแก่ทั้งสองฝ่าย (กราบมือตั้งครั้งเดียว)

เป็นอันเสร็จพิธียกขันหมากและสวมแหวนหมั้น

หมายเหตุ พิธีการนี้เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งเท่านั้น เมื่อนำไปปฏิบัติท่านต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

อ้างอิง

- คู่มือปฏิบัติพิธีธรรม. กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ. สำนักพิมพ์สหธรรมิก. ๒๕๕๕.
- เอกสารหลักนियมมงคลสมรส. น.อ.จวน ทรงภูมิ.

.....

